ప్రొద్దు చాలని మనిషి

కష్టాన్ని సుఖాన్ని ఆనందాన్ని విచారాన్ని సమంగా అనుభవించగలిగితేనే బతుకులో ఉన్న అందం తెలుస్తుంది. మనిషికి జీవితం పట్ల ప్రేమ వుంటే దాన్ని అనుభవించటం తెలుస్తుంది. మధురాంతకం రాజారాం గారి పొద్దు చాలని మనిషి కథలో విశ్వపతి డబ్బున్న నాడు ధీరోదత్త నాయకుడు కాదు. యాంత్రికమైన జీవితాన్ని కూడా అనుభవించటం నేర్చుకొన్నవాడు. అందుకే బతుకుని ఛాలెంజ్‌గా తీసుకొన్నాడు. కాలంతో పందెం వేసి, అతను ప్రతి నిముషాన్ని రూపాయిలలోకి మార్చటం, కథలో రచయిత మిత్రుని వలే పాఠకుడు ఆనందంగా చూడగలుగుతాడు. ఆర్థిక బాధలతో ఆత్మహత్యలకు తలపడేవాళ్ళు, ఉద్యోగాలు రాక ఉరేసుకొనే వాళ్ళూ, విశ్వపతి వంటి మనిషిని చూసి వుంటే ప్రపంచంలో వేలాది అకాలమరణాలు ఉండేవి కాదేమో. 24 సంవత్సరాల క్రితం ఈ కథ ప్రచురితమైంది అయినా కథలో ఉన్న సజీవ చైతన్యం తరతరాలకు స్ఫూర్తి. రాజశేఖరమనే రచయిత విశ్వపతి ఇచ్చిన ప్లాటుతో ఓ నవల రాసి దాన్ని వినిపించేందుకు విశ్వపతి ఇంటికి వస్తాడు. కాలాన్ని గుప్పిట్లో బిగించిన విశ్వపతికి ఆ నవల చదివే తీరికే దొరకదు. ఈ దారిద్రానికి కష్టానికి బాధకి, పని రూపంలో సమాధానం ఇవ్వటం రచయితను నిశ్చేష్టుదుని చేసింది. అటు తరువాత ఎప్పుడో జబ్బుచేసి మంచం ఎక్కిన తీరిక సమయంలో నవల చదవటం ముగించాడు విశ్వపతి. కథలో కూడా నిర్వ్యాపారంగా కూర్చుని కబుర్లు చెప్పుకొనే పాత్రలను చూసి భరించలేక వాళ్లను కనీసం కదులుతున్న రైల్లో నన్నా కూర్చోబెడితే జీవత్వం వస్తుందని రచయిత నేస్తానికి సలహా ఇచ్చాడు. విశ్వపతి. రాని ఉద్యోగాలను అంధకారమయమైన భవిష్యత్తును తలుచుకొని నిట్టూర్పులు విడుస్తూ నీరసంతో జోగుతున్న నేటి యువతకు విశ్వపతి వంటి పని రాక్షసుల కథలు ఎంతగానో అవసరం. కథకు సామాజిక ప్రయోజనం తప్పనిసరిగా ఉండాలనే ఆలోచనకు రూపకల్పన ఈ కథ.

— పి సుజాత

ఆ రోజు సాయంకాలం షికారుకు వెళ్ళి తిరిగొచ్చేసరికి రేడియోలో పాట వినిపిస్తోంది. దారబోయిన అమూల్య వస్తువేదో దొరికినట్లయింది. నా చెవులే నన్ను మోసగించకపోతే ఆ గొంతుక మా విశ్వానిది. విశ్వపతిపాట ఆకాశవాణిదాకా వెళ్ళిందా?! నాకు తెలియదు. హైస్కూల్లో ఏ నాటకం జరిగినా అందులో విశ్వపతికొక పాత్ర వుండేది. ఆ పాత్రకు సంభాషణకన్నా ఎక్కువగా పాటలూ, పద్యాలు వుండేవి. ఆ పాటలూ, పద్యాలూ వినడం కోసం నాటకానికి మాత్రమేకాదు, రిహార్సల్స్‌కు కూడా చాలామంది వస్తుండేవాళ్ళు. హైస్కూల్లో చదువుకున్న ఆరేళ్ళలోనూ మా యిద్దరిదీ ఒకటే డెస్కుకానీ గంట కొట్టగానే అతని దారి అతడిది, నా దారి నాది. పెద్దగా స్నేహం మట్టుకు ఏర్పడలేదు. అతడి వ్యాపకాలు వేరు. నా అభిరుచులు వేరు. అదో కారణం.

విశ్వపతి యిప్పుడెక్కడున్నట్టు? ఏం చేస్తున్నట్టు?

నాకు నచ్చిన కథగురించి పాఠకులు విశ్లేషణ రాసి పంపితే ప్రచురిస్తాం. తగిన విశ్లేషణకు పారితోషికం ఉంటుంది

పాటల ప్రోగ్రాం పూర్తయింది. ప్రకటనద్వారా గాయకుడు విశ్వపతేనని రూఢి అయింది.

వీలైతే విశ్వపతిని కలుసుకోవాలి అతడు పాడితే వినాలి. బాల్యస్మృతుల్ని నెమరువేసుకోవాలి అనుకున్నాను.

అది వట్టి సంకల్పమే. పుట్టినప్పుడు అది నెరవేరుతుందన్న గ్యారంటీ ఏమీ లేదు. కానీ ఆడబోతేనే గదా తీర్థాలెదురయ్యేది? స్నానమాడాలనుకుని బయలుదేరడం సంకల్పం. ఆ తీర్థమే ఎదురై రావడం దైవయత్నం. చెప్పొచ్చిందేమంటే, ఆ సంకల్పం కలిగిన కొద్ది మాసాలకే నాకు విశ్వపతి కనిపించాడు.

మావూరి హైస్కూల్లో వార్షికోత్సవాలు జరుగుతున్నాయి. నాటకాలు లేని వార్షికోత్సవాలా?! నేను మాత్రం నాటకం కోసమే వెళ్ళాను. వెళ్ళేసరికింకా ఉపన్యాసాలే జరుగుతున్నాయి. కాలం గడవడం కోసమని తోటలో పచార్లు చేస్తూవుండి, ఉన్నట్టుండి గ్రీన్‌రూం లోపలికి తొంగిచూచాను. ఆ చూచిన క్షణంలోనే విశ్వపతి కనిపించాడు!

అప్పుడతడు ఏం చేస్తున్నాడు? రంగు పూసుకున్న అరచేతులతో బాలకృష్ణుని లేత బుగ్గల్ని మెల్లగా మర్దించి పారేస్తున్నాడు.

సంతోషం పట్టలేక "హలో విశ్వపతీ! ఎక్కడో మునిగి యిక్కడ తేలావా బాబూ?" అన్నాను.

"నువ్వటోయ్ రాజశేఖరం! నువ్విక్కడున్నావా? ఏవో వెర్రిమొర్రి రాతలు

తెలుగు కథ అంతర్జాతీయ స్థాయిలో తన కీర్తి పతాకను ఎగురవేసిందనే సత్యం సాహిత్యాభిమానులందరికీ తెలిసిందే. ఆనాటి నుండి ఈనాటి వరకు మనకు మంచి కథలకు కొదవలేదు. సాహిత్యపు విలువల్ని జీవితపు విలువల్ని ప్రతిబింబించే ఆనాటి ప్రసిద్ధ కథకుల కలం నుండి జారిన పసిడి తునకల వంటి కథల్ని ఏరి ఈతరం వారికి అందించి, వాటి విలువల్ని విశ్లేషించే ప్రయత్నమే ఈపాతకథ పరిచయం.

మధురాంతకం రాజారాం

రాస్తుండేవాడివి. యిప్పుడు పక్కా కథలు గూడా రాస్తున్నావే? నేనూ ఒకటి రెండు చదివాన్లే. ఇలా లోపలికొచ్చేయ్ మరి!"

లోపలికి వెళ్ళాను. కుర్చీలో కూర్చుంటూ "రంగులు పూయించుకునే వాడివి, నువ్వే యితరుల ముఖాలకు రంగులు పూసేస్తుండగా, నేను కథలు వ్రాయడం అబ్బురమా?" అన్నాను.

"నిజం నిజం! పాతరోగులేకదా డాక్టర్లయ్యేది! ఉండుండు, నీతో చాలా విషయాలు మాట్లాడాలి...."

కాని, విశ్వపతి కిప్పుడప్పుడే తీరిక చిక్కేటట్టు లేదు. అసలే పౌరాణిక నాటకం. అందులో ఒక బాలకృష్ణుడేనా వున్నది? దేవకీ వసుదేవులున్నారు. యశోదానందులున్నారు. మధురలో కంసాక్రూర చాణూర ముష్టికాదులను, గోకులంలో గోపికలు, గోపబాలురనుకూడా కలుపుకుంటే సృష్టికర్త బుర్రలో ఊహల్లా, ఆ నాటకంలో పాత్రలు కూడా దండిగానే వున్నాయి. మేకప్ పూర్తి కాకమునుపే ప్రదర్శనం ప్రారంభమైంది. నేను వెళ్ళేసరికి కుర్చీలలోనూ, బెంచీలలోనూ ఖాళీ లేదు. ఎక్కడో వెనుకవైపున నిల్చోవలసి వచ్చింది. జగత్సంసారాన్ని విలోకించడంకోసం అప్పుడప్పుడు పరమేశ్వరుడే పర్యటన చేస్తుంటాడటగదూ! మేకప్ పూర్తికాగానే రంగంపైన తన పాత్రలెలా జీవిస్తున్నదీ తెలుసుకోడంకోసం వెలుపలికి వచ్చాడు విశ్వపతి. ఎక్కడో తచ్చాడుతూవుండి అంత జనంలోనూ నన్ను కనిపెట్టేశాడు "ఇక్కడే వుంటావా రాజశేఖరం? పదినిమిషాల్లో భోజనంచేసి వచ్చేస్తాను" అన్నాడు.

అలాగే నన్నాను.

పదిహేను నిమిషాల్లో విశ్వపతి తిరిగి వచ్చేశాడు. చేతిలో తాంబూలం, భుజానికొక సంచి, తలకో మఫ్లరు, ప్రయాణానికి సిద్ధంగా వున్నాడు. ఆ వేళప్పుడు రోడ్డుపైన బస్సులుండవని విశ్వపతికి తెలియదా? తెలుసు. కానీ ప్రయాణం చేయడానికి బస్సులే వుండితీరాలన్న పట్టింపు విశ్వపతికి లేదు. లారీలు దొరికినా సరే, వెళ్ళిపోగలనంటాడు.

రాయలసీమ సంతకం మధురాంతకం

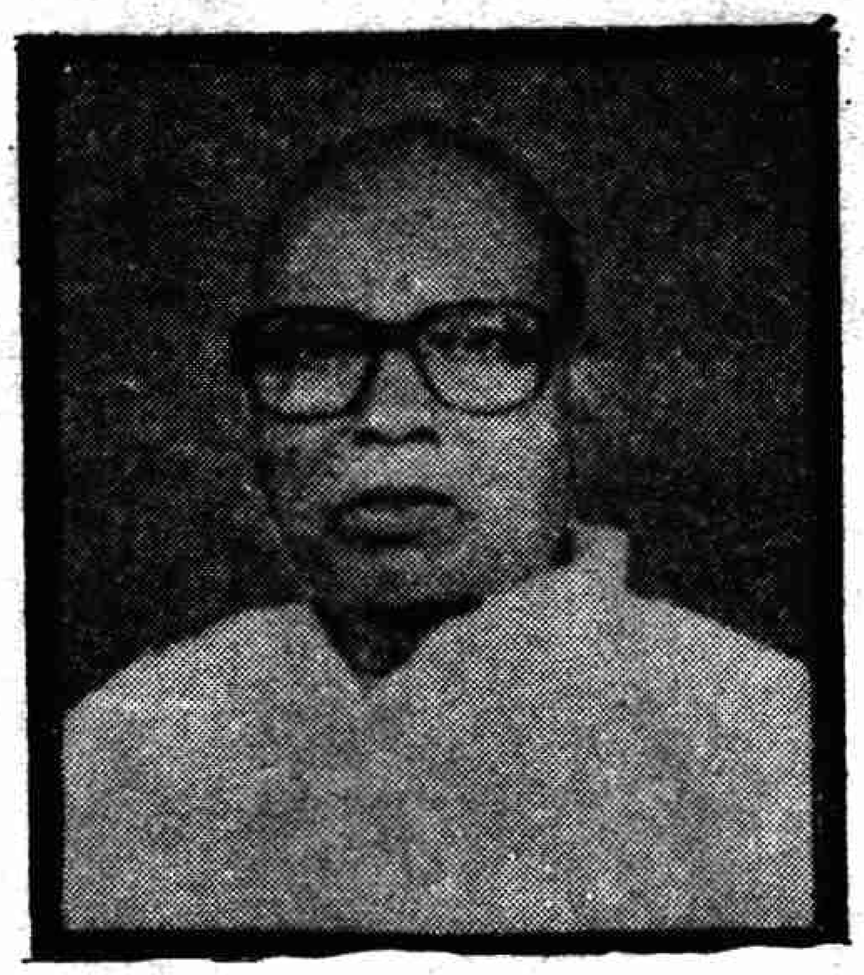

మధురాంతకం రాజారాంగారికి కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు చాలా ఆలస్యంగా వచ్చిందనే చెప్పాలి ఒక మారుమూల ప్రాంతం నుంచి తనదైన గొంతుతో కథాసాహిత్యం సృష్టించిన మధురాంతకం వాస్తవం పునాదిగా వున్న సంఘర్షణాత్మకమైన ప్రపంచాన్ని కళ్ల ముందుంచారు. విలువలున్న వొక మాస్టారిలా సమాజంలోని భిన్నకోణాల్ని తాకుతూ మధురంగా మందలించడం ఆయన శైలీ విజయం! ఆయన కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు పొందిన సందర్భంగా 'ఆహ్వానం' పాఠకులకు ఇదీ మా కానుక!

"రాత్రికుండి ఉదయం వెళ్ళకూడదా విశ్వపతీ?" అన్నాను.

"అబ్బే, వెళ్ళాలి రాజశేఖర్! పనుంది మళ్ళీ ఎప్పుడైనా వస్తాన్లే! లేకుంటే నువ్వే రాకూడదూ? హైస్కూలు చదువు పూర్తి కాగానే నువ్వు మీ వూరొచ్చేశావు. మా వూరదే! నేనెక్కడికి వెళ్తాను? లేదంటే యిల్లు మారిందనుకో! రంగనాథస్వామి గుడి దగ్గర. ఎవర్నడిగినా చెబుతారు...."

"నువ్వు నాతో మాట్లాడదలచుకున్న చాలా విషయాలన్నీ యింతేనా విశ్వపతీ?" నిష్ఠూరంగానే అడిగాను.

విశ్వపతి నవ్వాడు. "మాట్లాడుకోవలసిందే! కానీ మాటలు చేతల కడ్డు తగలకూడదనుకుంటాను నేను! అన్నట్టు నాకొక నాటకం కావాలి, కథ నేను చెబుతాను. ఇంచుమించుగా జరిగిన కథ. పాత్రల సంఖ్య కాస్త ఎక్కువే! ఐనా ఫరవాలేదు. తెర పైకిలేస్తే యిక నాటకం ఆఖరయ్యేదాకా కథ పరుగెడుతూనే వుండాలి. మధ్యలో తెరపడినా, వెంటనే పైకిలేవాలి. స్టేజి ముందు భాగంలో నాటకం జరుగుతోందనుకో - రాబోతున్న సీనుకు వెనుకవైపున ఏర్పాటు చేసుకోడానికి వీలుండాలి, అర్థమైందా రాజశేఖరం!"

"అర్థమై ఏం లాభం? నువ్వు ఉపోద్ఘాతం ముగించి కథలోకొచ్చేసరికి శివుడి పూజలో ఎలుగుబంటి చొరబడినట్టుగా ఆ లారీకాస్తా వచ్చి పడుతుందేమోనని నాకా దుర్దాగా వుంది" అన్నాను.

"వస్తే రానివ్వు! లారీ వచ్చిందని కథ ఆగిపోతుందా? అప్పుడు నాతోబాటుగా నువ్వూ లారీ ఎక్కేస్తావు. సరేనా రాజశేఖరం? పోనీలే, చెబుతా విను..."

విశ్వపతి కథ ప్రారంభించాడు. అది కథకాదు. బ్లూమౌంటెన్ ఎక్స్‌ప్రెస్. ఐనా ఎత్తుకోగానే అంతటి స్పీడా దానికి! స్థలాలు, సందర్భాలు, సన్నివేశాలు సినిమా ప్రొజెక్టరులో బొమ్మల్లా మారిపోతున్నాయి. సగటు లెక్కన నాలుగు వాక్యాలకొక క్రొత్త పాత్ర రంగంపై కొస్తోంది. కలిమిలేములు, సుఖదుఃఖాలు, రాగద్వేషాలు, వెలుగునీడల్లా వచ్చిపోతున్నాయి. కథలో మలుపులు, పాత్రల స్వభావంలో విరుపులు, అడపాదడపా హాస్యపు చమక్కులు, అదొక కథలా లేదు. చిన్న ప్రపంచంలా వుంది.

కానీ దీన్ని నాటకంగా వ్రాయడం కుదరదేమో! ఈ కథ కొద్ది రంగాలలోకి ఒదిగేదికాదు. యాభై, అరవై సీన్లుపెట్టి నేనొక నాటకం వ్రాస్తే దాన్ని చివరకు విశ్వపతైనా ఆడలేకపోవచ్చు. వ్రాయటమంటూ జరిగితే దీన్ని నవలగానే వ్రాయాలి. ఆమాటే విశ్వపతితో అన్నాను.

"నవలగానే వ్రాయి! నవలను నాటకంగా మార్చుకోకూడదని ఎక్కడుంది?" అన్నాడు విశ్వపతి. అంటూనే రోడ్డుపైకి లంఘించాడు. తనపాటుకది వెళ్ళిపోదలచినా, విశ్వపతి ఆ లారీని వెళ్ళనిచ్చేటట్టు లేదు. అపాయానికి భయపడి లారీ ఆగింది. డ్రయివరు లోపలివైపున సీట్లు ఖాళీలేవన్నాడు. ఆ మాత్రానికే నిశ్చితార్థాన్ని వదులుకుంటాడా విశ్వపతి! కమ్మీ చేతబట్టుకొని, దానికి కట్టిన త్రాటిని అంది పుచ్చుకుని గబగబా లారీలో వేసివున్న మూటలపై కెగబ్రాకిపోయాడు.

"వెళ్ళొస్తాను రాజశేఖరం! ఈసారి టౌనుకొచ్చినప్పుడు మా యింటికి రావడం మరచిపోవద్దు..." అని పరిగెడుతున్న లారీలోనుంచీ వినవచ్చిన మాట.

విశ్వపతి నాకు యిచ్చిపోయిన రెడీమేడ్ కథపైన నేను నిండుగా నాలుగు మాసాలకాలం శ్రమించాను. నిద్రాహారాలు మానివేసినట్టు చెప్పలేను. కానీ, నవల ధ్యాసలో పడిపోయి కొన్ని పూటలు ఆలస్యంగా భోజనంచేశాను. నిద్రలో కల వచ్చినప్పటికీ, ఆ కలలోకూడా ఆ నవలలోని పాత్రల్నే చూశాను. ప్లాను విశ్వపతిది. కట్టడం నాది. నా దృష్టిలో రచన బ్రహ్మాండంగా వుంది. కాని ఆమాట విశ్వపతి నోటిగుండా వస్తేనే నాకు పరమానందం.

ఒకనాటి ఉదయం బస్సెక్కి టౌనులో దిగేశాను.

విశ్వపతి యిల్లనేసరికి రిక్షావాలా "ఆ నాటకాలాడే ఆయిన యిల్లేనాండీ?" అన్నాడు. విశ్వపతి నాటకాలకు పట్టణంలో వున్న ప్రసిద్ధిని గురించికాదు. నేను చెప్పడం. కాని, అతడు నాటకాలాడే విషయం రిక్షావాలాలకు కూడా తెలిసివుండడంలో నాబోటి వాళ్ళకొక సౌలభ్యం వుంది. ఇంటికోసం వాకబు చేయవలసిన అవసరం వుండదు.

రిక్షా వీధిలో ఆగింది. గుమ్మంలో నిల్చుని చూశాను. చూచిన క్షణంలో కళ్ళుజిగేలు మన్నాయి.

రవ్వలు, రత్నాలు, కెంపులూ పగడాలు కావు గానీ, అంతకంటె అందమైనవి. మీదుమిక్కిలి మృదువైనవి మనిషి కళ్ళు మూసుకున్నా తమ పొలకువ నతడికి తెలుపుకోగల దివ్యశక్తిని వరంగా అడిగి తెచ్చుకున్నవి. పువ్వులండీ పువ్వులు! సన్నజాజులు, కనకాంబరాలు, కాగడాలు, కదిరి మల్లెపువ్వులు, గులాబీలు, డిశాంబరాలు, నడవలో పోసివున్న రాసి చిన్నది. హాల్లో వున్నదా! అంతకు రెండింతలుంటుంది. నడవలో పూలుకడుతున్న ముసలావిడను నేను పోల్చుకున్నాను. ఆవిడ విశ్వపతి తల్లి. నా పేరు చెప్పకోగానే ఒకసారి పరకాయించిచూచి ఆవిడ నన్ను గుర్తుపట్టింది. "నాయనా? ఇంతకాలానికొచ్చావా? ఎప్పుడో చిన్నప్పుడు చూచింది నిన్ను! బాగున్నావా? పెళ్ళి చేసుకున్నావా? ఎందరు బిడ్డలు?" అంటూ ఉపక్రమించింది.

నడవలోనే కాదు. హాల్లోకూడా మాలారచన చకచకా సాగిపోతోంది. బహుశా ఈమె విశ్వపతి భార్య అయివుండాలి. పెద్ద పూలరాసి దగ్గర కూర్చుని ఈమె ఆ అత్తకు తాను తగిన కోడలేనని నిరూపించుకుంటోంది. టైప్ రైటింగు మిషనులో

అక్షరాలెగిరివచ్చి బంతిలో కుదిరిపోయినట్టుగా ఈమె చేతిలో పూబంతులు యిట్టే నాలుదారాల కతుక్కుపోతున్నాయి.

విశ్వపతి తల్లి చెప్పకుపోతోంది. విశ్వపతికి ముగ్గురు బిడ్డలట. ముగ్గురు కొడుకులే. అందరూ సిసింద్రీలే! వాళ్ళ పేర్లు, స్వభావాలు, చదువుల్లో వాళ్ళు కనబరిచే తెలివితేటలు - ఆట చూడకుండా రేడియోలో క్రికెట్ వ్యాఖ్యానం విన్నట్టే వుంది.

ఓపికగా వింటూ కూర్చున్నాను.

గంట పదికొట్టిన తర్వాత విశ్వపతి హఠాత్తుగా వూడిపడ్డాడు. అతడు వూడిపడింది రిక్షాలోనుంచి. ఆ రిక్షాలోనుంచీ అతడు రెండు రీముల తెల్ల కాగితాలు దించి లోపలికి తీసుకొచ్చాడు. ఆ కాగితాలను వెన్నంటి చుట్టగా చుట్టిన కాలికో గుడ్డ. ఒక అట్టలకట్ట. దారపు బంతి. ఇంకా ఒకటి రెండు పొట్లాలు, ఇవన్నీ లోపలికి రాసాగాయి.

ఆలోగా విశ్వపతి నన్ను చూడడమూ జరిగింది - పరామర్శించడమూ ప్రారంభమైంది.

"ఎప్పుడొచ్చావు రాజశేఖరం? ఉదయం బస్సులోనా రావడం? వానలు పడ్డాయా మీ వూళ్ళో? ఇక్కడ ఒకటే ఎండలు బాబూ! భరించలేకుండా వున్నాము. బంగాళాఖాతంలో ఎక్కడో వాయుగుండం బయల్దేరిందట. రేపటి సాయంకాలం లోగా వానజల్లులు పడవచ్చునంటున్నారు. అన్నట్టు, నీకు మావాళ్ళు కాఫీ అయినా యిచ్చారా లేదా... ఇదిగో శకుంతలా! ఈయన నా బాల్యస్నేహితుడు. ఇక్కడొక రోజున్నా, రెండు రోజులున్నా మన ఇంట్లోనే వుంటాడు. ఉండడమంటే పూటపూటకూ హోటలుకు వెళ్ళి భోజనం చేసివస్తాడని కాదు, మన యింట్లోనే భోజనం చేసతాడు. మళ్ళీ చెప్పలేదనేవు. ఎందుకు చెబుతున్నానంటే రాజశేఖరం, మా యింట్లో ఒక వ్యక్తికి ఆతిథ్యం దొరకాలంటే అందుకు రెండే పద్ధతులున్నాయి. నేనైనా అతడికి భోజనం పెట్టమని చెప్పాలి. లేదా అతడైనా చొరవగా వంటింట్లోకి వెళ్ళి తనంతటతానే విస్తరి వేసుకుని 'సిద్ధంగా వున్నానమ్మా!' అని మనవి చేసుకోవాలి...."

విశ్వపతి మాట్లాడుతున్నాడు. మాట్లాడుతున్నా డనగా అతడి చేతులు వూరుకున్నాయని అర్థంకాదు. అవి వాటిపాటుకు తమ పనేదో తాము చేసుకపోతున్నాయి. కాగితాల పొత్తరను విప్పాడు. విప్పుకున్న

మళ్ళీ టేలర్!

పదమూడేళ్ల సుదీర్ఘ విరామం తర్వాత ఎలిజబెత్ టేలర్ మళ్ళీ తెరమీద కనిపించబోతోంది. ఆరుపదుల వయసులోవున్న ఈ నీలికళ్ల సుందరి "ది ఫ్లింట్ స్టోన్స్" అనే సినిమాలో అత్తపాత్ర పోషిస్తోంది. అయిదురోజులకు లక్షడాలర్ల ఫీజు తీసుకుందట. ఎలిజబెత్ టేలర్ ఎయిడ్స్ నిర్మూలనకోసం అమెరికాలో ఏర్పాటుజేసిన "మాంఫార్" [అమెరికన్ ఫౌండేషన్ ఫర్ ఎయిడ్స్ రీసెర్చ్]కి ఈ డబ్బు నిధిగా పనికొస్తుందట. ఈ సినిమా డబ్బు ఎయిడ్స్‌కి ఉపయోగపడ్తుందో లేదో గానీ ఈ సినిమా మాత్రం ఎలిజబెత్ టేలర్ మళ్ళీ తెరమీద వెలిగిపోవడానికి ఓ ఛాన్స్ ఇస్తుందేమో!

కాగితాలను మడిచాడు. కట్టి ముగించిన పూలదండలను బుట్టలో పేర్చిపెట్టి అంతలో విశ్వపతి తల్లికూడా మడిచిపెట్టిన కాగితాలను కత్తిరించడానికి కత్తెరపుచ్చుకుని తయారైంది. పొయ్యిమీద ఎసరుపెట్టి వచ్చిన అర్ధాంగి కాలికో గుడ్డను పేలికలుగా కత్తిరించడం మొదలెట్టింది. కిరోసిన్‌పోసి ముట్టించిన స్టౌమీద మైదాపిండి ఉడకడంకూడా ప్రారంభమైనట్టే! ఇంతలో ఎలిమెంటరీ స్కూలు బలగం విచ్చేసింది. పితామహి వాళ్ళను గురించి చెప్పిందికూడా కరెక్టే! ఒకడు సూది తీసుకుని బెజ్జాలు వేయసాగాడు. ఇంకొకడు బెజ్జాలగుండా నాలుదారాలెక్కించి ముళ్ళు బిగిస్తున్నాడు. మూడోవాడు కాలికో పీలికలకు వుడికిన మైదాపిండి పూయసాగాడు. విశ్వపతి చేతులమీదుగా నోట్‌పుస్తకాలు తమ ఆఖరు రూపాన్ని స్థిరపరచుకుంటున్నాయి. పనిలో వున్న ఆ చిన్న బైండింగు ఖార్ఖానా ఎదుట నేను అప్రతిభుడనై కూర్చుని వున్నాను!

పై పేరాకు వెనుకనున్న ప్రసంగానికి తరువాయిగా విశ్వపతి యిప్పుడు తాను జరపదలచుకున్న నాటకాల పోటీ స్వరూపస్వభావాదులను గురించి వివరిస్తున్నాడు.

విశ్వపతి ప్రసంగం, బైండింగు పనులు, వంటగదిలో పాక కార్యకలాపాలు ఒకదానితో ఒకటి పోటీ వేసుకున్నట్టుగా జరిగిపోతున్నాయి.

పన్నెండున్నరకల్లా భోజనాలకు రమ్మని పిలుపు వచ్చింది.

"నువ్వు వెళ్ళు రాజశేఖరం! రెండు గంటలలోగా ఈ పని పూర్తిగాదు. మూడింటికల్లా ఈ పుస్తకాలను తీసుకెళ్ళి స్కూళ్ళో అప్పజెప్పాలి. నేను తరువాత భోజనం చేస్తానులే! అందాకా నువ్వు నాకోసం కాచుకుని కూర్చోడమెందుకు? వెళ్ళు వెళ్ళు. ఒరేయ్ పిల్లలూ, మీరుకూడా వెళ్ళండ్రా! మామయ్యొక్కడికే భోజనం పెట్టడం బాగుండదు. మీరు సహపంక్తిలో కూచోండి...."

భోజనం కాగానే కాసేపు పడుకుని లేవకపోతే నాకు మతిపోయినట్టుంటుంది. నిద్రలేచి చూచుకునేసరికి చిన్నముల్లు మూడుదాటింది. పుక్కిటి కథలో పేదరాసి పెద్దమ్మ గుడిసె మాయమైనట్టుగా యిప్పుడు హాల్లో బైండింగు ఖార్ఖానా కనిపించడంలేదు. బుట్టలో పూలదండలు లేవు. కుర్రవాళ్ళుకూడా స్కూలుకు వెళ్ళిపోయినట్టున్నారు. ఇల్లంతటా నిశ్శబ్దం. ఆటవిడుపునాడి బడిలావుంది.

టౌన్‌హాల్లో ఏదో మీటింగుందట, అంతవవరకూ తానెక్కడెక్కడ తిరిగినా అయిదు గంటలకల్లా విశ్వపతి అక్కడికి చేరుకుంటాడట, "మరేం పని లేకపోతే నిన్నుకూడా రమ్మన్నాడు బాబూ!" అంది విశ్వపతి తల్లి.

టౌన్‌హాల్లో యిసుకవేసినా క్రిందరాలనంతటి జనం వచ్చినవారు మంత్రిగారు, ఆవశ్యంగా లోపలికివెళ్ళి నిల్చోవచ్చునను కోవడానికి వీల్లేదు. ద్వారబంధాలుదాటి, వరండాల్లో క్రిక్కిరిసి, సోపాన పంక్తుల పైన నిండిపోయి, అలా అలా రోడ్డుదాకా వ్యాపించిన జనసమూహానికి చివర నేనొక చింతచెట్టుక్రింద నిల్చున్నాను.

మైకు ముఖంద్వారా టెస్టింగ్ చిటికెలు బహిర్గతమౌతున్నాయి. ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షుడు కాబోలు, ప్రారంభించాడు : "మహాశయులారా! ఈరోజు సుదినం. మంత్రిగారు విచ్చేశారు. మీరు వారి మాటలు వినాలని ఎంతో కుతూహలంతో వున్నారు. నాకు తెలుసు. ఇప్పటికే చాలా ఆలస్యమైంది. కానీ నేనిప్పుడు మాట్లాడుతండడం కూడా కార్యక్రమంలో ఒక అంశమే! స్వాగతం సమర్పించడమన్నమాట! ఐనా మిమ్మల్ని నేను విసిగించుకోదలచలేదు. ఇదిగో, యిప్పుడు మంత్రిగారు కార్యక్రమాన్ని ప్రారంభిస్తారు...." మంత్రిగారు కంఠం సవరించుకున్నారు. ఆయన గొంతుక మేఘగర్జన సంకాశంగా వుంది. "ప్రార్థన" అంటూ ఆయన చెప్పింది ఒకటేమాట. ఉరుము తర్వాత వానలా వెనువెంటనే పాట.

"మముకన్న మాతల్లి! ఓ తెనుగురాణి!
మమ్మేలుకోవమ్మ! నిత్యకల్యాణి!
ఆనందమయివిగా, అనురాగ జలధిగా
ఆశాంతములదాక పేరుమోసిన
తల్లి...."

అది విశ్వపతి పాట. ఆ రోజుల్లో ఎక్కడంటే అక్కడ, ఎప్పుడు బడితే అప్పుడు చీప్‌గా వినిపిస్తుండేది. కాలం దాని విలువను పెంచింది.

హాల్లో జనాల త్రొక్కిడి ఎలా వున్నప్పటికీ ఆ సభలో కార్యక్రమాలు మాత్రం వీలైనంత నింపాదిగానే జరుగుతున్నాయి. వేరే తొందర పనులుండడం వల్ల మంత్రిగారు మధ్యలోనే వెళ్ళిపోవడం, ఆ సమావేశం అర్ధరాత్రిదాకా కొనసాగడానికి మరింతగా తోడ్పడింది. విశ్వపతికోసం జనంలో నలువైపులా పరికించాను. అన్వేషణ ఫలించలేదు. వెనుతిరిగి యింటి ముఖం పట్టడంకన్నా చేయగలిగింది లేకపోయింది. గంగలో మునిగి, కాల్లేటిలో తేలలినవాడిలా విశ్వపతి యింటిదగ్గరే కనిపించాడు.

"ఆఖరుదాకా వుండిపోయావా రాజశేఖరం? అయ్యో, పాపం! నిన్ను సినిమాకైనా వెళ్ళమని వుండవలసింది. ఒక్కొక్కప్పుడు నా బుద్ధి బొత్తిగా పనిచేయదు. పాటపాడగానే నేను ఈవలకి వచ్చేయడం నిన్ను వెదికి పట్టుకోవాలనే! కానీ ఆలోగానే మా సంగీతం మేష్టారు జోగయ్యగారు కనిపించారు. ఆయన కూతుళ్ళకు తిరుచానూరులో పెళ్ళి చేస్తున్నారులే! రేపు లేదు, మరునాడే పెళ్ళి. 'బాబ్బాబూ! ఒక బస్సు కుదిర్చిపెట్టరా, నాన్నా' అన్నారు. ఆయన్ను వెంటబెట్టుకుని జూపిటర్ బస్సు కంపెనీకి దారితీశాను. జూపిటరు ప్రొప్రయిటరు మణవాళనాయుడుగారి కుమారుడు కుమరవడివేలు తెలుసుగదూ నీకు? మనతోనే చదువుకుంటూ వుండేవాడు. తీరా వాకబు చేసేసరికి అతడు కుంభకోణం వెళ్ళినట్టు తెలిసింది...

"ఉండండుండండి!" అంటూ ఆ ఇంటి గృహిణి అడ్డుపడడంవల్ల నేను మణవాళనాయుడుగారి అబ్బాయి కుమరవడివేలు కుంభకోణం వెళ్ళినందుకు కారణమేమిటో తెలుసుకోడానికి వీల్లేకపోయింది. భోజనకార్యం నిర్వర్తించి, తాంబూలం సేవనంచేస్తూ, ఎదుటపోసి పెట్టుకున్న పచ్చిమిరపకాయల్లోనుంచి తొడిమెలు గిల్లివేసి, ప్రస్తుతం ఎర్రగడ్డలపైన పొట్టుబలిచి "ఉఫ్" మని వూదిపారేస్తూ తన పనిలో తాను నిమగ్నుడైవున్న విశ్వపతి నాకిప్పుడు మణవాళనాయుడి కుమారుడు కుమరవడివేలు కుంభకోణం వెళ్ళినకథేకాదు. కుమారస్వామి మయూర వాహనం ఎక్కి ముల్లోకాలను తిరిగివచ్చిన కథకూడా చెప్పగలడు!

"కాళ్ళు కడుక్కోండి అన్నగారూ! నిస్తరివేశాను...." అంది విశ్వపతి భార్య.

"దినపత్రిక ఏజన్సీ వెనుక కూడా గొప్ప పరమార్థం వుందిలే రాజశేఖరం! నీకు తెలియదు. ఎక్కడి వాళ్ళక్కడ పడుకుని ఆదమరచి నిద్రపోతారా, తెల్లవారగానే నిద్రలేస్తారు. గడచిన యిరవై నాలుగు గంటల్లో ప్రపంచం ఎంతగా మారిందీ, ఎన్ని విశేషాలు జరిగిందీ వాళ్ళు తెలుసుకోవద్దూ? భూగోళం తన చుట్టూ తానొకసారి ప్రదక్షిణ పూర్తి చేసేసరికి సూర్యుడుదయిస్తున్నాడు. ఆ సూర్యుణ్ణే లోక బాంధవుడంటున్నాం. ఈ దినపత్రిక మాత్రం లోకబాంధవి కాకపోయిందా? అనుదినమూ యిదిలా క్రొత్తప్రాణాలు పోసుకుని యింటింటికీ వెళ్ళగలుగుతోందంటె అందుకోసం ఎందరెందరు ఎన్నెన్ని విధాలుగా పని చేస్తున్నారో వూహించాలి.

"అదీ, అలా వుండాలి" అంటూ భార్యను మెచ్చుకున్నాడు విశ్వపతి. "తమ్ముళ్ళలో లక్ష్మణుడు, కొడుకుల్లో పరశురాముడు, భార్యల్లో మా శకుంతల - ఎంత చెబుతే అంతగాళ్ళ లిష్టులే రాజశేఖరం!"

పరాయి మనిషి ఒకడున్నాడు గదా అని, ఆ యిల్లాలు మాత్రం ఎంతసేపని వూరుకుంటుంది? - "భర్తల్లో మీరు..." అంటూ లిస్టు పూర్తి చేసింది.

"ఇదిగో నువ్వంటే యిలా వుండాలి" అన్నట్టుగా మనసంతా విప్పి, మనిషి మనిషంతా కదిలిపోతూ బిగ్గరగా నవ్వేశాడు విశ్వపతి.

గృహిణి అన్నం వడ్డించింది. సాంబారు గిన్నెతెచ్చి ఆకు దగ్గర పెట్టింది.

"పోనీగానీ మంత్రిగారేం చెప్పారో చెప్పవోయ్ రాజశేఖరం!" అడిగాడు విశ్వపతి.

ప్రసంగాలను మక్కీకి మక్కీగా జ్ఞాపకం పెట్టుకునే ధారణాశక్తి నాకు లేదు. ఐనా అడిగిన తర్వాత జ్ఞాపకమున్నంతవరకూ చెప్పాలిగదా! జిల్లాలో నీటివనర్ల అభివృద్ధికివున్న అవకాశాలను గురించి మంత్రిగారు చాలాసేపు ప్రసంగించారు. నెమిలిదిన్నె ప్రాజెక్టు, రాయలచెరువులో మట్టి త్రవ్వకం, రిగ్గుల సాయంతో భూగర్భ జలధార పైకితీయడం. యిలాంటి విషయాలు ప్రస్తావించారు. ఇంకా చెరకుపంటలో ఎరువుల వాడకం, ద్రాక్షతోటల్ని పెంచిచూడడం, ఉమ్మడిగా పల్లెకొక ట్రాక్టరు మొదలైనవి కూడా ఆ ప్రసంగంలో దొర్లిన అంశాలే! టేప్‌రికార్డరులా కాకపోయినా, షార్ట్‌హేండు పెన్సిల్లా చెప్పుకుపోతున్నాను.

భర్త కద్దుతగిలినట్టే. నా మాటలకు కూడా అడ్డుతగిలింది యింటి యిల్లాలు :

"ఎందుకు చెబుతారులెండి అన్నగారూ! ఆయనెప్పుడో నిద్రపోయారు...."

ఓరి నీయిల్లు బంగారంగానూ! ఎంత పుణ్యాత్ముడివోయీ విశ్వపతీ! మేలుకున్నంతసేపూ పనిచేయడం, యిక సాగదనిపించగానే పడుకోవడం, పడుకోగానే నిద్రపోగలగడం - ఈ మూడు దివ్యవరాలు నీకేదేవుడిచ్చాడురా బాబూ! ఆ దేవుడెవరోగానీ వాడి హృదయం కరుణకు కాణాచిరా తండ్రీ! శరీరాన్ని పడకపైన చేరవేసి దొర్లిదొర్లి నుసిగి నుసిగి, వెయ్యి రకాలుగా బ్రతిమాలినా నిద్రాదేవత కొందరిని కరుణించదే!

అవునండీ నిజం! ఆరోజు రాత్రి నాడు నిద్రపడితే ఒట్టు? ఏం పని చేశానని నాకు నిద్రపడుతుంది? మిత్రుడి గృహంలో భోజనానికి భరోసా చిక్కిందిగదా అని గోళ్ళుగిల్లుకుంటూ కూర్చున్నాను. చేసిన పనికి తగ్గట్టుగా శరీరం మానవుడికిచ్చే అనుదిన వేతనం నిద్ర. పగటిపూట నిద్రపోతావు. వీసమెత్తు పనిచెయ్యవు. రాత్రివేళ కన్ను పొడుచుకున్నా నిద్రపట్టదు. నో ఎక్స్టెన్షన్. కుర్చీలోకూర్చుని పనిచేసినట్టే నటిస్తూ, వృధాగా కాలహరణం చేసి ముప్ఫయిరోజులు తిరగగానే నెలజీతం జేబుల్లో వేసుకోడానికి యిదేమైనా గవర్నమెంటు ఉద్యోగమా? మనసులో నీటపదహారు కుళ్ళుబుద్ధులు దాచుకుని యింతకంటే పెద్దమనిషి మరొకడుండడన్నట్టుగా అభినయిస్తే కావచ్చులెమ్మని మోసపోవడానికిది మానవ సమాజమా? కాదే, ఇది శరీరయంత్రం, దేవుడిచ్చింది. పని నహీ, నిద్రనహీ.

తల్లిదండ్రులపట్ల, భార్యాబిడ్డలపట్ల,

సమాజంపట్ల మానవుడు నిర్వర్తింపవలసిన విధులున్నాయి. ఏ రోజుకారోజు ఆ విధుల్ని సక్రమంగా నిర్వర్తిస్తేనే, అతగాడు ఋణ విముక్తుడైనట్టు లేదా అతడు బాకీపడినవాడు. ఋణ బాధ దారుణంగదా! కంటికి కూర్కురమ్మంటే ఎలా వస్తుంది? ఏదీ, నిద్రపో చూద్దాం, నువ్వెలా నిద్రపోగలవో నేను చూస్తాను? అంటూ చేత కర్ర బుచ్చుకుని మనసు నన్ను కాపలా కాస్తోంది. అది కాస్తా అదమరిచి వున్నప్పుడు కనీసం ఒక్కసారైనా కునుకుదీసి లేవాలన్నదే నా ప్రయత్నం. ఆ ప్రయత్నం ఎన్నిసార్లు ఫలించిందో, ఫలించబోతుండగా ఎన్నిసార్లు విఫలమైందో నేను విస్పష్టంగా చెప్పలేను. గంట నాలుగు కావస్తుండగా వీధి తలుపు కిర్రుమని తెరుచుకున్న సవ్వడి వినిపించింది. ఆ తరువాత నడవగుఉండా సైకిలు తోసుకెళ్తున్న అలికిడి కూడా వినవచ్చింది. ఉలికిపడి లచి కూర్చోబోతూ "ఎవరక్కడ?" అన్నాను. "నేనేలే రాజశేఖరం! మేలుకునే వున్నావా? వస్తావా, బస్‌స్టాండుదాకా వెళ్ళొద్దాం" అన్నాడు విశ్వపతి.

"బస్ స్టాండుకా! ఇప్పుడెందుకూ?"

"ఈ వేళప్పుడు బస్‌స్టాండు ఎలా వుంటుందో నువ్వు చూచివుండవు. రచయితవుగదా! పనికొస్తుందిఇలే! లేచి రావోయ్ రాజశేఖరం!"

ఆయింటికి బస్ స్టాండొక అరమైలు దూరంలో వుటుంది. నగరం ఇంకా మేలుకోలేదు. పగటివేళల్లో చేయడానికి వీల్లేని పనులు కొన్నింటిని రాత్రుల్లో సునాయాసంగా చేసి పారేయవచ్చు. తాను సైకిలెక్కుతూ విశ్వపతి నన్ను వెనుకవైపున కూఊర్చోమన్నాడు.

కొద్ది నిమిషాల సైకిలు జర్నీ మమ్మల్ని బస్‌స్టాండ్‌లో దిగవిడిచింది.

దూరంగా హోటళ్ళు, దగ్గరగా టీస్టాల్స్ మినహా బస్‌స్టాండులో మసకచీకటే రాజ్యమేలుతోంది. అక్కడక్కడా ఒకరిద్దరు మనుషులు నడయాడకపోలేదు. ఆకృతుల్లో స్థూలరేఖల్నిబట్టి మాత్రమే అవి మానవాకారాల్లా తెలియవస్తున్నాయి. ఉండీవుడిగీ బ్రోకర్లు కొందరు ఏయే బస్సు ఎక్కడెక్కడికి వెళ్తున్నదీ గొంతెత్తి అరుస్తున్నారు. నా పరిశీలన యింకా పూర్తికానేలేదు. విశ్వపతి ఏ టీ స్టాల్లోనో దూరి ఓ పెద్ద ట్రంకుపెట్టెలాంటి పార్సెల్‌తో ఈవలికి వచ్చాడు.

"నా కొకటి రెండు గంటల పనుంది రాజశేఖరం! అందాకా నువ్విక్కడే బస్

విసుగుమీద ఓ పెద్ద నవల

ఉపమన్యు ఛటర్జీ ఈ మధ్య విపరీతంగా వార్తల్లోకొచ్చాడు. 34 సంవత్సరాల ఈ ఐ.ఏ.ఎస్. అధికారి త్వరలో ఏ అంతర్జాతీయస్థాయి గౌరవానికైనా పోటీపడవచ్చు. ఇప్పటికే బుకర్ అవార్డుల జాబితాలో అతని పేరుంది. "ది లాస్ట్ బర్డెన్" అనే ఇతని తాజా నవల ఇటీవల గొప్ప సంచలనాన్ని సృష్టించింది. పత్రికలన్నీ భారీ సమీక్షలు ప్రచురించాయి. ఉపమన్యు ఇంటర్వ్యూల కోసం 'క్యూ'లు కట్టేశాయి. అటు ఉద్యోగ బాధ్యతల కిందా ఇటు రచనా బాధ్యతల కిందా నలిగిపోతున్నాడు ఉపమన్యు - ఇంతకూ - ఈ 'లాస్ట్ బర్డెన్' నవలకి ఇతివృత్తం ఏమిటో తెలుసా? -- విసుగు!

స్టాండు విశేషాలు తిలకిస్తూ కూర్చున్నా సరే, లేదా నీకొక పత్రిక యిస్తాను. ఇంటికివెళ్ళి చదువుతూ కూర్చున్నాసరే!" అన్నాడు.

"నువ్వు దినపత్రిక ఏజన్సీకూడా పుచ్చుకున్నావా ఏమిటి విశ్వపతీ?!" అన్నాను.

"దినపత్రిక ఏజన్సీ వెనుకకూడా గొప్ప పరమార్థం వుందిలే రాజశేఖరం, నీకు తెలియదు. ఎక్కడివాళ్ళక్కడ పడుకుని అదమరచి నిద్రపోతారా, తెల్లవారగానే నిద్రలేస్తారు. గడచిన యిరవై నాలుగు గంటల్లో ప్రపంచం ఎంతగా మారింది, ఎన్ని విశేషాలు జరిగిందీ వాళ్ళు తెలుసుకోవద్దూ? భూగోళం తనచుట్టూ తానొకసారి ప్రదక్షిణం పూర్తిచేసేసరికి సూర్యుడుదయిస్తున్నాడు. ఆ సూర్యుణ్ణే లోకబాంధవుడంటున్నాం. ఈ దినపత్రిక మాత్రం లోకబాంధవి కాకపోయిందా? అనుదినమూ యిదిలా క్రొత్త ప్రాణాలు పోసుకుని యింటింటికీ వెళ్ళగలుగుతోందంటె అందుకోసం ఎందరెందరు ఎన్నెన్ని విధాలుగా పనిచేస్తున్నారో వూహించాలి. రిపోర్టర్లు వార్తలు పంపుతున్నారు. ఎడిటర్లు ఆ వార్తల్ని వడగడుతున్నారు. విద్యుత్తు ప్రవహిస్తోంది. యంత్రాలు కదులుతున్నాయి. బస్సులు, రైళ్ళు పరుగెడుతున్నాయి. ఈ మహాయంత్రాంగంలో నేనొక చిన్న మరచీలననుకో! అలా భావించబడడం నాకు గౌరవమే! ఇదిగో, నీకొక పేపరు, డబ్బివ్వనక్కరలేదులే! ఉచితంగా ఏజంటు కొక కాపీ యిస్తారు. చదవడానికి నాకు తీరికుండదు. నీబోటి వాళ్ళకిచ్చి సారాంశం మాత్రం తెలుసుకుంటాను.... బయల్దేరనా రాజశేఖరం? నువ్వా హోటల్లో కూర్చో. ఆరుగంటలకల్లా నేను నీ ముందు హాజరు...."

సౌఖశాయనికుడిలా ఊరిపైన పడ్డాడు విశ్వపతి.

మాయ తివాసీలా దినపత్రిక నన్ను ప్రపంచం నలుమూలలకూ త్రిప్పింది. అక్షరం వదిలిపెట్టకుండా అడ్వర్టయిజ్‌మెంట్లతో సహా చదివేశాను. అవతలివైపున ఆకాశంలో అరుణరాగం చెల్లాచెదరైపోయి, అంశుమాలి కిరణాలు ప్రకృతికొప్పులో బంగారు సూదుల్లా పైకెగ బ్రాకుతున్నాయి. ఈరినొక చుట్టువేసుకుని హుటాహుటిగా తిరిగివచ్చి హోటలు ఎదుట సైకిలు దిగిన విశ్వపతి ముఖంలో చిరుచెమటలు కమ్ముకుంటున్నాయి. నాకైతే టిఫిన్ చేయాలన్న ధ్యాస ఆపాటి కింకా కలగనేలేదు. ఒక్క కాఫీతో నేను మధ్యాహ్నందాకా వుండిపోగలను. కాని విశ్వపతికి ఆవురావురంటూ ఆకలివేస్తూ వుండవచ్చు.

"ఎలాగూ భళ్ళున తెల్లవారిపోయింది విశ్వపతీ! ఏకంగా టిఫిన్‌చేసే యింటికి వెళ్దాం" అన్నాను.

"భలే వాడివే! ఇంట్లో వందమందికి ఉపాహారం సిద్ధమౌతుండగా నువ్వు హోటల్లో టిఫిన్ చేస్తావా?"

వందమందికి టిఫినా! ఎందుకూ?

అది చెప్పాడు విశ్వపతి. స్కూల్లో ఎస్.సి.సి కుర్రాళ్ళకు కంట్రాక్టు పద్ధతిపైన తానే టిఫిన్ సప్లయి చేస్తుంటాడట! ఇది వారానికి మూడు తడవలు జరిగేపని!

"ఈ పాటికి పొయిమీద బాణలి పెట్టేసి వుంటారు. నూనె కాగుతూ వుంటుంది. పూరీలు రుద్దేస్తుంటారు. పచ్చిమిరపకాయలు, ఎర్రగడ్డలు యింట్లోనే వున్నాయి. మనం యిలా మార్కెట్టుకు వెళ్ళి రెండు వీశెల బంగాళా దుంపలు పట్టుకెళ్ళామంటే అరగంటలో టిఫినైపోతుంది. ఎనిమిది గంటల కల్లా పొట్లాలు తట్టలో వుండాలి మరి... "

"చూడు విశ్వపతీ!" ఏడుపు రావడమొక్కటే కొరతగా వున్న కంఠంతో ప్రాధేయపడుతూ అడిగాను నేను- "ఎనిమిది గంటల తర్వాత నీ ప్రోగ్రామేమిటో నేను తెలుసుకోవాలి, దానిబట్టి నా ప్రోగ్రాముని నేను నిర్ణయించు కోవలసి వుంది....."

విశ్వపతి తటాలున రోడ్డుపైన ఆగిపోయి "నువ్వు నాతో ఏదైనా పని వుండి వచ్చావా రాజశేఖరం?" అన్నాడు.

"పనిసంగతి తర్వాత చెబుతాను, మొదట నీ కార్యక్రమమేమిటో చెప్పు" అన్నాను.

"మరేం లేదు. నాటకాల పోటీ అన్నానుకదూ! పదిన్నరకు సారథ్యం సంఘసమావేశం వుంది ఆ లోగా కొందరు మెంబర్లకు యింటిమేట్ చేసిరావాలి. రెండుగంటలకు బంగారుపాళెం వెళ్ళాలి. హెడ్మాస్టరు గిరిధరరావుగారి మనిషిపైన మనిషిని పంపుతున్నారు. వాళ్ళ పిల్లలకేవో జాతీయగీతాలు నేర్పాలట. తిరిగి రావడానికి అయిదు కావచ్చు. ఆరు గంటలకిక్కడ శ్రీరామవిలాస సభలో...."

వాక్యం సగంలో ఆగిపోయింది. "ఈ సైకిల్ కాస్త పట్టుకుంటావా రాజశేఖరం?" అన్నాడు విశ్వపతి. "అదిగో, శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారు డిస్పెన్సరీలోకి వెళ్తున్నారు. ఆయన మన సారథ్య సంఘంలో ఒక మెంబరు. ఇప్పుడే ఒకమాట చెప్పేస్తే మళ్ళీ ఇంటికి వెళ్ళవలసిన అవసరం వుండదు...."

లాభంలేదు, నా నవలను విశ్వపతికి చదివి వినిపించడం సాధ్యంకాదని తేలిపోయింది. పట్టణానికి రావడంవల్ల నేననుకున్న పనికాలేదు. చేకూరిన ప్రయోజనం యింకొకటి. "విశ్వపతితో యిరవై నాలుగు గంటలు" అని వ్యాసం వ్రాయదలచుకుంటే, అందుకు మెటీరియల్ దొరికింది. కాలమున్న గుర్రంపైన కూర్చుని, కళ్ళెం చేతపట్టుకుని, దాన్ని తన చెప్పుచేతల్లో పరుగెత్తిస్తున్నాడు విశ్వపతి. తాను నిద్రపోవలసి వచ్చినప్పుడు మాత్రమే ఆ గుర్రానికి విశ్రాంతి. తాను నిద్రలేచేసరికి అది మళ్ళీ సిద్ధంగా వుండాలి. మళ్ళీపరుగు, మళ్ళీ ప్రయాణం.

"సాగుమా సాహిణీ, ఆగని వేగమే జీవితము" అన్న నిర్వచనమే ఈ ప్రయాణానికి ప్రమాణం.

"వెళ్ళొస్తాను విశ్వపతీ! అన్నాను."

"అబ్బే, వచ్చిన పనేమిటో చెప్పందే నిన్ను వెళ్ళనివ్వను" అన్నాడు విశ్వపతి.

చెప్పాను.

"అలాగా! నవల వ్రాశావా రాజశేఖరం? నిన్నటి నుంచీ నాకొక మాట మాత్రమైనా చెప్పావు కాదు! నేను తప్పకుం"డా చదవాలి. నీకేమీ అభ్యంతరం లేకపోతే పుస్తకం నా చేతికిచ్చి వెళ్ళు. విరామం దొరికినప్పుడు ఒకటే వూపులో చదివేస్తాను.....

పుస్తకం విశ్వపతి చేతుల్లో పెట్టి, నేను సెలవు తీసుకున్నాను.

నెల రోజుల తర్వాత నేను వ్రాసిన ఉత్తరానికి ప్రత్యుత్తరం వచ్చింది. నాటక పోటీలు జరుగుతున్నాయట రాష్ట్రంలో పలుతావుల్లో నుంచీ వచ్చి యిరవైనాలుగు నాటక సమాజాలు అందులో పాల్గొంటున్నాయట, వచ్చిన వారికి విడిది, భోజన సదుపాయాలు నిర్వాహకులే సమకూరుస్తున్నారట. తనకొక క్షణమైనా తీరిక దొరకడం లేదని వ్రాశాడు విశ్వపతి. అందుకు దాఖలాగా ఉత్తరాన్ని ఎవరిచేతనో వ్రాయించి, తానొక సంతకం మాత్రం పెట్టి పోస్టు చేశాడు. "నిజంగా ఒకచోట కూర్చుని పట్టుమని నాలుగు గీతాలు వ్రాసే ఓ పరికరమే నాకుంటే నవల వ్రాయమని నీకు కథ చెబుతానా రాజశేఖరం? ఇలా జరిగినందుకు మరేమీ అనుకోవుగదూ!" అని చమత్కరించాడు.

నా నవలపైన అభిప్రాయం తెలుపవలసిందని మాటిమాటికి నేను విశ్వపతిని యిబ్బందిలో పెట్టదలచుకోలేదు. అందువల్ల తాత్కాలికంగా అతడికి ఉత్తరాలు వ్రాయడం కూడా మానుకున్నాను. మళ్ళీ నెలరోజుల తర్వాత విశ్వపతి తానే ఒక ఉత్తరం వ్రాశాడు. స్వయంగా తన స్వంత దస్తూరీతోనే వ్రాయడం యిందులోని విశేషం, దక్షిణాదికి యాత్రవెళ్ళివచ్చే నిమిత్తం తానొక బస్సును ఏర్పాటు చేస్తున్నాడట! వారం రోజుల యాత్ర. రాకపోకలకంటూ చెల్లించుకోవలసింది అరవై రూపాయలు మాత్రం. ఎవరి భోజనాలు వాళ్ళవే. మదరాసు, సింగపెరుమాళ్ కోయిల్, పక్షితీర్థం, మహాబలిపురం, పాండిచ్చేరి, నైవేలి, కోయంబత్తూరు, తంజావూరు, మధుర, ధనుష్కోటి... అంటూ ఒక పెద్ద జాబితా ఏకరువుపెట్టాడు. ఇదివరకొక జాబులో నేను మరేమీ వ్యాపకాలులేకుండా ఒక అరగంటసేపు నీ పాట వినగలిగితే బాగుండునని వ్రాశాను. అందుకొక దివ్యమైన అవకాశాన్ని సూచించాడు విశ్వపతి. పరుగెడుతున్న బస్సులో ఎంతసేపు పాడుకున్నా, అడిగే వాళ్ళుండరట, "కొండలు, కోనలు, పంటపొలాలు, కొబ్బరితోటలు వాటి నడుమ బస్సు పరుగిడుతుంటే వెన్నెల రాత్రుల్లో లోకమంతా నిద్రించేవేళ ఎలుగెత్తి పాడుకోడం మహదానందకరంకాదా రాజశేఖరం?" అన్నాడు. అమ్మో, విశ్వపతిలో కవికూడా దాగివున్నాడు. సహజంగానే కొంత బద్ధకస్తులైన కవులకు కథకులకు కూడా బ్రతుకు గడవాలిగదా అన్న సదుద్దేశంతోనే కావచ్చు, భగవంతుడు విశ్వపతికా రచనాసక్తిని, యివ్వడం మానేసి వుంటాడు.

వరుసగా వారం రోజుల పాడుగునా యిల్లు విడిచి వుండగల పరిస్థితులు నాకు లేవు. అందువల్ల దక్షిణాది యాత్రలకు వెళ్ళలేకపోయాను.

ఆ తరువాత రెండు మాసాలవరకూ విశ్వపతిని గురించిన వర్తమానాలు నాకు తెలియవు. ఏదో పనిమీద హఠాత్తుగా పట్టణం వెళ్ళవలసిన పని తగిలింది. వెళ్ళిన తరువాత కనిపించేరావాలి ఇంటికి వెళ్ళాను విశ్వపతి లేడు. పాఠశాలలు పనిచేసే సమయం ఇంటిలోపల అలికిడి లేకపోవడంలో ఆశ్చర్యం లేదు. విశ్వపతి భార్య కనిపించింది "ఈ మధ్య ఆయనకు పెద్ద జబ్బు చేసిందండీ అన్నగారూ! బెంగపడిపోయాము! ఆ జ్వరంలో నైనా వూరుకోరేమోనని తీసుకెళ్ళి ఆసుపత్రిలో చేర్పించాము. ఇప్పుడొక నాలుగు రోజులుగానే జ్వరంలేనిది. పథ్యం పుచ్చుకుంటున్నారు. రేపో మాపో డిశ్చార్జ్ చేస్తారట!" అంటూ ఆమె గుక్క త్రిప్పుకోకుండా విషయం నివేదించింది.

ఎక్కివచ్చిన రిక్షాలో అలాగే ఆసుపత్రికి వెళ్ళాను.

దిట్టంగా ఒక మంచమూ, దానిపైన మెత్తగా ఒక పడక, ఆనుకోడానికి పొందికగా ఒక దిండు, ఈ అదనపు సౌకర్యాలను వినియోగించుకుని సగం పడుకున్నట్టుగా, సగం కూర్చున్నట్టుగా మంచంపైన సేదదీరుతూ మోకాళ్ళకానించి తెరిచిపట్టుకున్న పుస్తకంలో నుంచీ నా నవలను దీక్షగా చదివేస్తున్నాడు విశ్వపతి.

నేను ద్వారం దగ్గరే నిల్చున్నాను.

ఒకటి, రెండు నిమిషాలకు గానీ అతడు ద్వారం దగ్గర మనిషి పొలకువను పసిగట్టలేదు. తలపైకెత్తి, నేను కనిపించగానే- "వచ్చావా రాజశేఖరం!" అన్నాడు. ఆ పలకరింపులో నాకోసమే వేచిచూస్తున్న భావం వుంది. "నువ్వు రావలసిందే! ఎందుకుంటే నా అభిప్రాయం గాలికి తెరిచిపెట్టిన హారతి కర్పూరం. సమయానికి రాకపోతే అది కాస్తా అయిపు లేకుండా హరించుకుపోవచ్చు. రా, కూర్చో. ఐనా, యిదేమిటి బాబూ, ఈ నవలనిలా వ్రాసిపెట్టావు? ఇందులో కొన్నిచోట్ల కథ కదలదే! ఈ రమేషు, ఈ రంగనాథం, ఈ శాంత, ఈ శ్యామల వీళ్ళకు మరేమీ పనులు లేవా? గంటల తరబడి ఒక గదిలో కూర్చుని మాట్లాడుకుంటారా? దిక్కుల అంచులదాకా వ్యాపించివున్న సముద్రాన్ని వదిలిపెట్టి వచ్చి వీళ్ళిలా చెంబెడు నీళ్ళ లోపడి గిలగిలా కొట్టుకుంటారెందుకయ్యా

బాబూ! ఇదంతా ఎలా వుందంటే రాజశేఖరం, నా చిన్నతనంలో ఒక ఉపద్రవం జరిగింది. దాగుడుమూతలాడుకుంటున్నామేమో, ఎవరికీ తెలియకుండా వుండాలని నేనొక కొయ్యపెట్టె తీసి అందులో కూర్చున్నాను కూర్చున్నవాణ్ని అంతటితో వూరుకోకుండా పైన మూత వేసుకున్నాను. ఆ మూతకొక చిలుకుంది. అది కాస్తా కొక్కానికి తగులుకపోయింది. కాళ్ళూ, చేతులూ కదిలించవచ్చు. తల మాత్రం క్రిందికీ పైకీ ఆడించవచ్చు. ఆ కదలిక కూడా కొద్ది అంగుళాలమేరకే పరిమితం, అయిదు నిమిషాలలా గడిస్తే, ఆ తరువాత వూపిరి త్రిప్పుకోడం కూడా సాధ్యం కాకపోవచ్చు. భగవంతుడా! ఇక నా గతి యింతేనేమో! నేనింక రోడ్డుపైకి వెళ్ళలేనేమో! మనుషుల ముఖం చూడలేనేమో! ఆ బస్సులు, ఆ రైళ్ళు ఆ విశాల ప్రపంచం-అవన్నీ నా మిథ్యేనేమో! ఇదంతా ఒకటి రెండు నిమిషాల దురవస్థ. కానీ తలచుకుంటే యిప్పటికీ గుండె గుభేలుమంటుంది. వద్దు బాబూ, వద్దు. ఆ దురవస్థ పగవాడికైనా వద్దు. నీ రమేషు, నీ రంగనాథం వగయిరాలతో అలా మాట్లాడించడం తప్పనిసరయితే వాళ్ళను కనీస ఏ పరుగిడుతున్న రైళ్ళోనయినా కూర్చోబెట్టు. నాకంతే కావలసింది. మిగిలిన విషయాల్లో నీ నవల చాలా బాగుంది....

ఆ నాటి సాయంకాలం ఆసుపత్రి నుంచీ డిశ్చార్జి అయ్యాడు విశ్వపతి.

మరునాటి వుదయం పెరిగిపోయిన క్రాపింగును సంస్కరించుకోవడం కోసం సెలూనుకు బయల్దేరిన వాడల్లా ఆ కార్యక్రమాన్ని కొంతసేపటివరకూ వాయిదావేసుకుని బస్స్టాండుదాకా వచ్చి నన్ను బస్సెక్కించాడు.

"మళ్ళీ యింకొక నవలకు ప్లాటు కావాలి. ఎప్పుడు చెబుతావు విశ్వపతీ" అన్నాను.

"మళ్ళీ యింకొకప్పుడెప్పుడైనా లారీ కోసం వేచివున్నప్పుడడిగితే తప్పకుండా చెబుతాను" అన్నాడు విశ్వపతి.

నాకొక అమంగళం స్ఫురించింది. "ఎందుకులే విశ్వపతీ! దాన్ని నువ్వు చదవాలంటే మళ్ళీ జబ్బుపడాలి. వద్దులేబాబూ నువ్వు చెప్పనేవద్దు" అన్నాను.

విశ్వపతి నవ్వసాగాడు.

బస్సు బయల్దేరడానికింకా కొంత టైముంది.

"వెళ్ళొవుగాని కూర్చో విశ్వపతీ!" అన్నాను.

"అబ్బే వెళ్ళాలి రాజశేఖరం! తల కత్తిరించుకుని, వేడివేడిగా నీళ్ళు కుమ్మరించుకోవాలి. ఇన్నినాళ్ళుగా ఈ వూరంతా ఏమైందో ఏమిటో ఒకసారి నాలుగువైపులా వెళ్ళాలి. పదిమందినీ కలుసుకోవాలి. వస్తానుమరి. ఇక్కడికొచ్చినప్పుడల్లా కనిపిస్తుంటావు గదూ?...."

సైకిలెక్కాడు విశ్వపతి. ఆ సైకిలు రాకెట్టులా రోడ్డుపైకి దూసుకుపోతోంది. గిర్రున తిరిగిపోతున్న ఆ సైకిలు చక్రాలు బ్రతకడానికి పని చేయడమే పరమార్థమని చెబుతున్నట్టున్నాయి నిజమే! జడత్వం మృత్యులక్షణం. చైతన్యం జీవలక్షణం. నిర్వ్యాపారత్వం మృత్యులక్షణం, నిరంతర కార్యాచరణ జీవలక్షణం. ప్రొద్దుపోకపోవడం మృత్యులక్షణం. ప్రొద్దు చాలకపోవడం జీవలక్షణం. విశ్వపతి ప్రొద్దు చాలని మనిషి.

With Best Compliments from :

☎ 76164

Deepthi Consumer Products Marketing (P) Limited

Rath Vanaspathi; C&F Genie Confectionary
7⁰ Clock Blades

Director. *G.S.R.Swami*

2-1-261/1/A
Near Fever Hospital
Nallakunta
HYDERABAD - 44
Ph : 660869

26-9-4, Ramarao Street
Ramabhavanar, Gandhinagar
VIJAYAWADA - 520 003
Ph : 72559
Telex : 0475-351 Deep in
Fax : 0866 - 66162